

PhD REZUMAT

**SEMNIIFICAȚIA TEOLOGICĂ A METAFOREI BIBLICE LEU ȘI MIEL
ÎN OPERA LUI NICOLAE GOGOL ÎN CONTEXTUL UNOR
SCRIITORI RUȘI REPREZENTATIVI PENTRU SECOLUL XIX
(FEODOR DOSTOIEVSKI, FEODOR SOLOGUB ȘI IVAN KRÎLOV)**

Coordonator Științific
student

PhD Professor Habilitated, Ionică Gheorghe ROTARU

PhD

Alexandr COCETOV

Mitropolitul Ilarion a remarcat în articolul său *Ortodoxia în cultura rusă a secolului al XIX-lea*, că „literatura rusă din secolul al XIX-lea¹ „este considerată pe bună dreptate una dintre

¹ Alexandru Cocetov, „Arhetipul Paștelui în opera lui Nicolae Gogol”, *Meridian Critic*, No 1, Volume 36, 2021, pp. 185-192.

cele mai înalte culmi ale literaturii mondiale.”² Această afirmație se bazează pe dezvoltarea literaturii prin cercetarea religioasă de către scriitorii ruși din acea vreme. Perioada secolului XIX era numită perioada de argint, iar factorii care au contribuit la dezvoltarea acestei perioade se datorează următoarelor realizări: în primul rând politizarea sau „conectarea literaturii cu tendințele politice”, în al doilea rând, „consolidarea literaturii naționale”, acest lucru realizându-se prin paleta largă a scriitorilor din acea perioadă. Al treilea motiv a fost dezvoltarea genului de eseu (definirea mai clară a acestuia, deoarece până în secolul XIX nu a fost definit și dezvoltat). Cel de-al patrulea motiv este „fuziunea și amestecarea genurilor, varietatea formelor și a stilurilor.” Al cincilea aspect ține de acea negare a tradițiilor literare clasice și implantarea libertății de exprimare și a unei gândiri ample, și în cele din urmă, cel de-al șaselea motiv care a consolidat această perioadă de argint a fost încadrarea ideilor filosofice și teologice în literatura rusă, prin opere care să cuprindă crezul bisericesc, principiile creștine și metafore biblice, fără de care acestea nu pot tinde spre un nivel înalt și totodată profund.³

Literatura a jucat un rol important în viața rușilor. Încă din vechime, rușii erau oameni ai literaturii și ai cuvântului, iar secolul XIX aduce în atenție bogăția și profunzimea literaturii și a gândirii teologice printre rândurile rușilor. Literatura clasică rusă din secolul al XIX-lea, este, cu alte cuvinte, cheia civilizației rusești, din care se pot afla următoarele aspecte: modul în care a avut loc botezul Rusiei; cum s-a dezvoltat istoria acestui popor, cine au fost eroii și dușmanii săi și cum s-au dezvoltat gândirea și credința ortodoxă și identitatea neamului rus. Pușkin, Gogol, Leskov, Dostoievski, Lermontov și alții au fost cei care, prin operele lor, l-au adus pe omul rus la înțelegerea identității sale, la „întruchiparea idealurilor creștine”, la înțelegerea metaforelor biblice, a imaginii lui Hristos și a „legămintelor Evangheliei”, și nu în ultimul rând, eroii operelor literare ale secolului XIX îl încurajează pe credinciosul de astăzi să manifeste acele calități creștine precum: „iubirea, smerenia, curajul, credința etc.” Arhimandritul Simeon declară că: „dacă vrem să supraviețuim ca popor, să ne păstrăm

² Митрополит Иларион (Алфеев), *Православие в русской культуре XIX век* (Mitropolitul Hilarion (Alfeyev), *Ortodoxia în cultura rusă, secolul XIX*), <http://kurskonb.ru/our-booke/slovo/doc/065.html> (accesat la data de 04.01.2021).

³ Нина Алексеевна Коноплева, Светлана Сергеевна Антипова, „Метафора в литературных текстах русских поэтов конца XIX - начала XX века как репрезентация социокультурных кодов картины мира”, în *Ученые записки Забайкальского государственного университета*, Том 11, No 3, 2016 (Nina Alekseevna Konopleva, Svetlana Sergeevna Antipova, „Metafora în textele literare ale poezilor ruși de la sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX ca reprezentare a codurilor socioculturale ale imaginii lumii”, în *Note științifice ale Universității de Stat Trans-Baikal*, volumul 11, nr. 3, 2016), pp. 75-76.

civilizația ortodoxă, să rămânem fideli adevărului Evangheliei, atunci principalul nostru asistent în această lucrare a fost, este și va fi, marea literatură rusă.”⁴

Este de folos pentru un credincios să aibă o perspectivă culturală largă, iar pentru aceasta are nevoie și de cunoașterea literaturii, care oferă educație, dezvoltă inteligență și o gândire profundă, iar aceasta nu se poate efectua fără încadrarea în contextul istoriei lumii, cu precădere cel al literaturii secolului al XIX-lea, în care clasicii căutau fața lui Dumnezeu, căutau creșterea în credință și mărturisirea valorilor biblice prin intermediul literaturii. Evident, această listă poate continua, însă scriitorul asupra căruia va fi realizat studiul de față este Nicolae Gogol. Nicolae Gogol se diferențiază de restul scriitorilor ruși și chiar este considerat mai presus de ceilalți prin faptul că, în primul rând, Gogol, nefiind un nativ al poporului rus, se dovedea a fi parte dintre aceștia, după cum remarcă Vladimir Voropaev, „prin gusturile și mentalitatea sa.”⁵ Cel de-al doilea motiv care îl diferențiază pe Gogol de contemporanii săi reprezintă faptul că își găsește un stil propriu în scrierile sale (în povestiri, piese de teatru și opere satirice), care abundă de adevărurile vieții. De asemenea, Gogol nu creează ceva mistic ci redă lucrurile așa cum sunt în realitate (adăugând elemente ale vieții poporului rus) și în plus, introduce concepte biblice pentru a-i apropia pe oameni de Dumnezeu.

Prin activitatea sa literară și prin modul său de viață, Nikolai Vasilyevich Gogol a rămas în literatura rusă ca unicul autor ortodox care „nu numai prin puterea talentului, ci și prin modul de viață, a mărturisit rolul esențial al cuvântului Evangheliei și al Sfintei Biserici.” El a fost considerat ca fiind „o persoană profund religioasă, care cunoștea bine literatura patristică și cărțile liturgice”, și, datorită „crizei spirituale din epoca sa”, când oamenii se îndepărtau tot mai mult de Dumnezeu și de Cuvântul Lui, Gogol, „ca autor spiritual și gânditor ortodox”, a creat opere literare prin care fiecare cititor (ucrainean sau rus) să-L poată cunoaște pe Hristos, să înțeleagă calea mântuirii și să se apropie de Dumnezeu. Mai mult, datorită talentului său,

⁴ Архимандрит Симеон (Томачинский), „Русская литература как хранительница цивилизации”, Курской духовной семинарии (Arhimandritul Simeon (Tomachinsky), în articolul său „Literatura rusă ca deținătoarea civilizației”, pe pagina oficială a Seminarului Teologic din Kursk, Rusia), <https://www.kurskpbs.ru/articles/russkaya-literatura-kak-khranitelnitsa-tsivilizatsii/> (accesat la data de 18.01.2021).

⁵ Владимир Алексеевич Воропаев, „Умереть с пеньем на устах ... молитва Гоголя ко Пресвятой Богородице в славянском фольклоре и литературном предании”, *Проблемы исторической поэтики*, Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Петрозаводский государственный университет», 2016 (Vladimir Alekseevich Voropaev, „A muri cântând pe buze ... Rugăciunea lui Gogol către Sfânta Fecioară în folclorul și tradiția literară slavă”, în *Probleme de poetică istorică*, Instituția de învățământ bugetar de stat federal, „Universitatea de Stat din Petrozavodsk”, 2016), p. 156.

clasicul rus „a combinat măreția limbii slavone bisericești și frumusețea dialectelor rusești”, de asemenea, „lirismul rugăciunii ortodoxe și poetica cântecelor mici rusești”, pentru ca tezaurul spiritualității ortodoxe să poată fi accesat de orice locuitor al țării ruse, iar rezultatul muncii marelui clasic a fost de neegalat, astfel că, „opera acestui scriitor a devenit obligatorie în programa școlară și universitară din spațiul rusesc și ucrainean. De asemenea, opera lui Gogol „servește drept garanție a unității spirituale și culturale” a neamului rus, și nu numai.⁶ După cum remarcă Mitropolitul Ilarion, numele lui Gogol (el îi include și pe Dostoievski, Leskov, Cehov etc.) este „scris cu litere de aur nu numai în istoria literaturii mondiale, ci și în istoria Bisericii Ortodoxe,” iar unul dintre motivele sale pentru a afirma acest lucru este faptul că, dacă mulți dintre intelectualii din vremea aceea „părăseau Biserica Ortodoxă” și gândirea biblică, Gogol era cel care încerca să întoarcă poporul rus cu fața spre Dumnezeu.⁷ Astfel că, încadrarea metaforelor biblice în opera lui Gogol are drept scop aplicarea principiilor și învățăturilor biblice în viața de zi cu zi. Gogol, încadrând calitățile *Leului* și ale *Mielului*, dorește să arate frumusețea lui Hristos în și prin viața personajelor cărora le-a dat viață pe paginile scrierilor sale.

Scopul studierii metaforelor biblice Miel/Leu în literatura lui Nicolae Gogol. Gogol este considerat scriitorul național al tuturor rușilor. Tot el este considerat „fondatorul unei noi

⁶ *Полное собрание сочинений и писем в 17 т.* Т. 1, „Вечера на хуторе близ Диканьки”; Т. 2, „Миргород”. Научного совета «История мировой культуры» РАН. Издание выпущено при содействии Некоммерческого партнерства «Полтавское землячество» (Москва) и Благотворительного фонда «Богуслав» (Киев). Составление, подготовка текстов и комментарии: И. А. Виноградов, доктор филологических наук, старший научный сотрудник Института мировой литературы РАН, В. А. Воропаев, доктор филологических наук, профессор МГУ им. М. В. Ломоносова, председатель Гоголевской комиссии Научного совета «История мировой культуры» РАН (По благословию Святейшего Патриарха Московского и всея Руси КИРИЛЛА и По благословию Блаженнейшего митрополита Киевского и всея Украины ВЛАДИМИРА). Издательство Московской Патриархии Москва - Киев, 2009 (*Volumul complet de lucrări și scrisori în 17 volume*. Vol. 1, „Serile la o fermă lângă Dikanka”; Т. 2. „Mirgorod”. Consiliul științific „Istoria de culturii mondiale” RAS. Publicația a fost publicată cu asistența parteneriatului necomercial „Comunitatea Poltava” (Moscova) și a Fundației de caritate „Boguslav” (Kiev). Compilație, pregătire de texte și comentarii: I. A. Vinogradov, doctor în filologie, cercetător principal la Institutul de literatură mondială al Academiei Ruse de Științe, V. A. Voropaev, doctor în filologie, profesor al Universității de Stat din Moscova M. V. Lomonosov, președintele Comisiei Gogol a Consiliului științific „Istoria culturii mondiale” RAS (Cu binecuvântarea Preasfințitului Patriarh al Moscovei și al întregii Rusii, Kirill și cu binecuvântarea Preafericitului Său Mitropolit de Kiev și a întregii Ucrainei, Vladimir), Editura Patriarhiei Moscovei, Moscova - Kiev, 2009), pp. 4-5.

⁷ Митрополит Иларион (Алфеев), *Православие в русской культуре XIX век* (Mitropolitul Hilarion (Alfeyev), *Ortodoxia în cultura rusă, secolul XIX*), <http://kurskonb.ru/our-booke/slovo/doc/065.html> (accesat la data de 04.01.2021).

mișcări literare care a deschis orizonturi de realism fără precedent.”⁸ În acest sens, scopul acestei cercetări este analiza celor două metafore biblice, și anume *Leu* și *Miel* (apelativele cu care este numit Hristos). Deși la prima vedere poate părea un subiect strict biblic, care este regăsit în cărțile *Exodul*, *Psalmi*, *Evanghelia după Ioan*, *Apocalipsa* și în alte cărți ale *Bibliei*, aceste metafore se regăsesc și în literatura rusă din secolul al XIX-lea. Deși în unele opere literare acestea nu se regăsesc în mod direct (inclusiv în opera lui Gogol), cititorul care este familiarizat cu textele biblice poate descoperi intenția autorului (poetul, prozatorul sau dramaturgul) de a include una dintre aceste metafore în opera sa literară prin intermediul personajelor sau a narațiunii sale (de exemplu: Krîlov folosește aceste metafore în personajele din fabule, Dostoievski le folosește în romane și Pușkin în poezii).

Teza de față are ca scop analizarea naturii multilaterale a operei lui Gogol.

Bogăția biblică, teologică și istorică pe care o folosește în crearea operelor literare de nivel național și internațional îl detașează de contemporanii săi. El include adevărurile biblice în activitățile zilnice ale vieții, conferind realism scrierilor sale, având grijă totodată ca acestea să expună și conceptele regăsite în Biblie, și împodobește personajele sale cu caracteristici relatabile (pentru toate timpurile).

Cercetarea de față își propune să argumenteze faptul că opera lui Gogol aduce în atenția cititorului principiile și învățăturile scripturale, acestea fiind transpuse și introduse atât în timpul și spațiul scrierilor sale prin intermediul personajelor și a narațiunii, cât și în corespondența autorului. De asemenea, vom analiza care este scopul pentru care Gogol a introdus în lucrările sale conceptul biblic al metaforelor *Leu* și *Miel*, aceste metafore arătând atât umilința, smerenia și jertfa lui Hristos, cât și domnia, slava și autoritatea Sa sus în cer și jos pe pământ.

Într-un articol de-al său, „Conceptele de răzbunare și de mântuire a sufletului în lucrările timpurii ale lui N. V. Gogol”, cercetătoarea Tatiana Naletova explica faptul că temele cu caracter creștin din opera lui N. V. Gogol „întruchipează cele mai importante concepte ale mântuirii sufletului”, prin credința în jertfa Mielului lui Dumnezeu și prin trăirea în ascultare de Leul din Iuda, Isus, Domnul domnilor și Împăratul împăraților.⁹ Iar cu privire la metaforele

⁸ X. Ш. Точиева, *История русской литературы XIX века (1800-1890 гг.)*, Учебное пособие, Чеченский государственный университет, Грозный, 2012 (H. Ş. Tochieva, *Istoria literaturii ruse din secolul al XIX-lea (anii 1800-1890)*, note de curs, Universitatea de Stat din Cecenia, Grozny, 2012), pp. 30-40.

⁹ Татьяна Борисовна Налетова, „Христианские мотивы возмездия и пути спасения души в раннем творчестве Н. В. Гоголя” (Tatiana Borisovna Naletova, „Motive creștine de răzbunare și modalități de salvare a sufletului în lucrările timpurii ale lui N. V. Gogol”), pp. 130-133.

„creștine din lucrările timpurii ale N. V. Gogol”, Naletova spunea că acestea reprezintă întreaga arie spirituală și morală a omenirii.¹⁰

În această ordine de idei, lucrarea de față cuprinde studiul metaforei „Domnul Isus Hristos ca *Miel* și *Leu*” în holistica textului biblic, așa cum pot fi regăsite în operele literare ruse ale celor patru scriitori din secolul al XIX-lea.

Descrierea specifică

Ceea ce ține de descrierea specifică a metaforelor biblice *Leu* și *Miel* se regăsește din plin în literatura și arta rusă din secolul al XIX-lea. De exemplu, Isus, după conceptul lui D. Mereșkovskii în cartea sa *Isus Necunoscutul*, se regăsește într-o altă formă, aceea de „lider al poporului”, în opera *Doisprezece* a lui A. Blok. Alteori, Isus Hristos apare” în mod principal uman, în mod voit provincial,” descoperindu-L pe Dumnezeu oamenilor prin realitățile zilnice ale vieții, după cum consideră B. Pasternak. În acest sens, Alexei Davîdov, în articolul său *Problema medierii în cultura europeană: Occident și Rusia*, aduce în atenția cititorului rus importanța înțelegerii și recunoașterii lui Hristos ca Dumnezeu-om, cu scopul „protejării, mântuirii, justificării și eliberării de păcat.”¹¹ Toate aceste adevăruri pot fi descoperite în opera lui Gogol.

Scriitorii ruși, indiferent de profunzimea credinței sau a crezurilor lor, încă din timpuri vechi, au tratat *Biblia* și *Evanghelia* ca pe un izvor nesecat al inspirației, împrumutând imagini, subiecte, personaje și idei din cartea sfântă pentru a crea opere artistice de o mare profunzime, valoare și impact (național și internațional).¹²

Literatura rusă din secolul al XIX-lea a avut un impact atât de mare, încât cercetătorii de astăzi (în mare parte din spațiul pro-rus), se preocupă tot mai mult de impactul „Bibliei asupra operei scriitorilor ruși”. Astfel, conferința internațională *Textul Evangheliei în literatura*

¹⁰ Татьяна Борисовна Налетова, „Христианские мотивы возмездия и пути спасения души в раннем творчестве Н. В. Гоголя” (Tatiana Borisovna Naletova, „Motive creștine de răzbunare și modalități de salvare a sufletului în lucrările timpurii ale lui N. V. Gogol”), p. 130.

¹¹ Алексей Платонович Давыдов, „Проблема медиации в европейской культуре: Запад и Россия”, *Общественные науки и современность*, No 2, Институт социологии РАН, Москва, 2001 (Alexey Platonovich Davydov, „Problema medierii în cultura europeană: Occident și Rusia”, în *Științe sociale și moderne*, nr. 2, Institutul de Sociologie RAS, Moscova, 2001), pp. 101-114.

¹² „Священное Писание в русской литературе”, *Россия и Христианский Восток: история, наука, культура* („Sfânta Scriptură în literatura rusă”, în volumul *Rusia și estul creștin: istorie, știință, cultură*), în format on-line pe platforma: https://ros-vos.net/christian-culture/vz_nz_lit/ (accesat la data de 06.10.2020).

rusă din secolele XVIII-XX: citat, reminiscență, motiv, subiect, gen” a căpătat anvergură. Toate materialele prezentate la această conferință, care este unică în spațiul rus, apar într-o publicație științifică ce poartă numele de *Probleme ale poeziei istorice*.¹³ Unul dintre numele care figurează în aceste cercetări este cel al lui Nicolae Gogol.

METODOLOGIA

Aportul secolului XVIII-XIX. Cercetătoarea Ecaterina Ivanovna Golubeva susține ideea că, „în Rusia antică, Biblia era standardul pentru multe genuri antice rusești,” apoi adaugă faptul că „în timpul formării literaturii seculare, ea (Biblia) a devenit o sursă de inspirație” pentru crearea celor mai importante și mai profunde lucrări care conțin cele două imagini esențiale: Leul și Mielul.¹⁴

Înainte de a merge mai departe, este important de remarcat faptul că cele două secole, al XVIII-lea și al XIX-lea, au câteva diferențe, dar și anumite puncte tari. Spre exemplu, în secolul al XVIII-lea, scriitorii puneau mare accent pe cartea *Psalmilor*. Aceasta se poate vedea în mod clar prin regăsirea versurilor cărții *Psalmilor* în poemele scriitorilor ruși din acea vreme. De asemenea, acest secol a fost marcat prin crearea noii literaturi ruse, scriitorii din acea vreme găsind în mare măsură inspirație din cartea *Psalmilor* și mult mai puțin din alte cărți ale *Vechiului Testament* sau ale *Evangeliei*, iar imaginile biblice transfigurate în lucrările literare din acea vreme se pot regăsi în mod direct în scrierile lui M. V. Lomonosov, A. P. Sumarokov, poeziile V. A. Trediakovsky, etc.

Cu privire la secolul al XIX-lea, lucrurile stau puțin diferit, deoarece „textul biblic din operele literare ale scriitorilor ruși” din acea vreme „a suferit modificări semnificative: atât funcțiile textului biblic, cât și modalitățile de includere ale acestuia într-o operă literară se

¹³ Екатерина Ивановна Голубева, *Библейский текст в творчестве Н. В. Гоголя*, на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Научный руководитель – доктор филологических наук, профессор Владимир Алексеевич Воропаев, Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Москва, 2016 (Ekaterina Ivanovna Golubeva, *Textul biblic în opera lui N. V. Gogol*, teza de doctorat pentru gradul de candidat la științele filologice, conducător științific - doctor în filologie, profesor Vladimir Alekseevich Voropaev, Universitatea de Stat M. Lomonosov din Moscova, Moscova, 2016), p. 4.

¹⁴ Екатерина Ивановна Голубева, *Библейский текст в творчестве Н. В. Гоголя* (Ekaterina Ivanovna Golubeva, *Textul biblic în operele lui N. V. Gogol*), p. 24.

schimbă.” Ecaterina Golubeva susține că scriitorii secolului al XIX-lea nu mai foloseau direct textul biblic, ci doar ideea acestuia.¹⁵

Așadar, operele scriitorilor clasici ruși din secolul al XIX-lea aduc în atenția cititorilor adevărurile biblice, învățăturile Domnului Isus, metaforele scripturale, prezentându-le însă într-o formă indirectă.

Rostul și implicația conceptelor biblice în cultura și literatura rusă. Rostul și implicația conceptelor biblice în cultura și literatura rusă au fost larg răspândite în scrierile și lucrările din secolul al XIX-lea de către P. E. Spivakovsky, S. V. Sheshunova, A.V. Urmanov, Tolstoi, Pușkin, Turgheniev, Nobakov, Lermontov, Cehov, etc., însă versatilitatea abordărilor și varietatea punctelor de vedere a metaforelor biblice *leu* și *miel* au fost exploatate și prezentate cel mai mult în scrierile celor patru piloni ai literaturii ruse din secolul al XIX-lea: Krîlov, Gogol, Dostoievski și Sologub.

Cercetătoarea Irina Karatanova relatează că „religia a dat omenirii bazele moralei și relațiilor juridice,” de asemenea, religia „a format idealuri estetice morale și a fost o sursă de inspirație creatoare”, iar cele „mai bune creații din literatura rusă, poezie, pictură, arhitectură, sculptură, muzică sunt dedicate subiectelor Vechiului și Noului Testament.” În același sens, autoarea observă că „scriitorii ruși au privit evenimentele de viață, personajele și aspirațiile oamenilor, luminându-le cu lumina adevărului Evangheliei.” Totodată, „spiritualitatea literaturii ruse a făcut-o unică în felul său, iar clasicii ruși,” precum Krîlov, Gogol, Dostoievski și Sologub (care erau îndrăgostiți de Scriptură) au îmbogățit literatura rusă a secolului al XIX-lea cu cele mai prolifiche adevăruri biblice, cum ar fi binele, mila, slujirea oamenilor, mântuirea, etc. Concluzia la care ajunge Irina Karatanova cu privire la literatura secolului al XIX-lea este că „Biserica este chemată la mântuirea personală a omului, dar literatura îl împinge” pe cititor să „caute adevărul și credința.”¹⁶

Obiectul cercetării. *Obiectul cercetării* îl constituie textele de bază ale clasicului Nicolae Gogol, precum: romanele sale, corespondența sa și sfaturile (pentru familie, studenți, colegi și cititori) pe care le-a scris și pe care le-a publicat. Din lista surselor principale fac parte

¹⁵ Екатерина Ивановна Голубева, *Библейский текст в творчестве Н. В. Гоголя* (Ekaterina Ivanovna Golubeva, *Textul biblic în operele lui N. V. Gogol*), p. 25.

¹⁶ Ирина Александровна Каратавова, „Христианская тема в русской литературе XIX и XX веков” (Irina Aleksandrovna Karatavova, „Тема creștină în literatura rusă din secolele XIX și XX”), pp. 73-77.

manuscrisele nepublicate de către autor, care, însă au văzut lumina tiparului prin cercetătorii ruși din secolele XX și XXI.

Metodologia. În ceea ce privește *metodologia* lucrării de față, s-a folosit, mai întâi de toate, metoda de cercetare istorică prin care se aduc în atenția cititorului operele clasicului rus și evoluția dezvoltării lor, precum și învățăturile specifice ale lui Gogol cu privire la imaginea lui Hristos, prezentate în opera sa. În egală măsură a fost folosită metoda descriptivă, care pune în lumină învățătura metaforei cristologice *Leu* și *Miel* din perspectiva lui Nicolae Gogol. Pentru aceasta se folosesc, ca sursă primară, scrierile sale (romane, nuvele, piese de teatru), nealterate de traduceri, așa cum au fost publicate în limbile originale (rusă și ucraineană). Va fi folosită de asemenea ca sursă principală, corespondența lui Gogol, care a fost publicată parțial în timpul vieții sale și integral după moartea sa. Evident, cercetarea va fi restrânsă doar la scrierile care aduc în atenție includerea directă sau indirectă a metaforelor teologice *Leu* și *Miel*.

Studiul operei lui Gogol este relevant din câteva motive. În primul rând, la ora actuală nu există niciun profesor sau cercetător care să fi studiat sau publicat vreo teză de doctorat sau carte care să abordeze studiul metaforei cristologice a *Leului* și a *Mielului*, bazat pe opera lui Nicolae Gogol. În al doilea rând, întreaga operă (romane, nuvele, piese de teatru și corespondență) a clasicului rus prelucrează învățătura biblică a acestor două metafore (chiar dacă în majoritatea cazurilor printr-o formă indirectă). În al treilea rând, în comparație cu contemporanii săi, sau cu cei din secolul al XIX-lea, Gogol rămâne unicul scriitor care a introdus din abundență învățături biblice în scrierile sale, nenumărate personaje literare care au asocieri directe și indirecte cu personajele biblice, și, nu în ultimul rând, a introdus în opera sa doctrina scripturală a mântuirii și a ispășirii omului prin *Mielul* lui Dumnezeu și domnia lui Hristos, prin metafora biblică a *Leului*. Scopul acestora este apropierea de Dumnezeu, prin Fiul Său, Isus Cristos. Pe lângă sursele primare folosite în această cercetare, surse pe care este fundamentat întregul flux cursiv al lucrării de față, au fost consultate și surse secundare, care tratează subiectul metaforelor biblice *Leu* și *Miel*.

Datorită unui număr mare de surse secundare, în lucrarea de față a fost folosită și metodologia analitică, care cuprinde o scurtă descriere a direcției specifice de cercetare a autorilor enumerați mai jos și totodată direcția abordată în lucrarea de față.

Conținutul. Cu privire la conținutul cercetării de față, se poate spune că ea se împarte trei secțiuni mari, precedate de o scurtă încadrare istorică (capitolul 1), care tratează în special contextul istoric al vieții lui Gogol și introducerea metaforelor biblice *Leu* și *Miel* în literatura clasică rusă din secolul al XIX-lea. La finalul fiecărui capitol sunt prezentate *asemănări* și

diferențe, care analizează aportul lui Gogol cu privire la încadrarea acestor metafore, dar și contribuția celorlalți scriitori din secolul al XIX-lea, precum: Dostoievski (romancier), Krîlov (fabulist) și Sologub (poet).

Primul capitol al lucrării îl aduce în prim-plan pe Gogol și *călătoria sa spirituală*. În prima parte a capitolului este reliefată în linii mari viața lui Nicolae Gogol, iar cea de-a doua parte a capitolului întâi subliniază teologia lui, și anume raportarea lui la *Sfânta Scriptură*, viața sa spirituală, activitatea literară și includerea învățăturilor biblice în scrierile sale (fie opere literare, fie corespondență).

Capitolul al doilea vorbește despre *Metafora Mielului în cultura și literatura rusă*. Prima parte a capitolului explică apariția acestei metafore în cultura și literatura rusă, dezvoltarea Paștelui și importanței acestuia în viața rușilor. Cea de-a doua parte a capitolului se concentrează pe metafora biblică a *Mielului* în opera lui Gogol. Finalul capitolului trece în revistă câteva elemente asemănătoare și câteva diferențe ale metaforei *Mielului* față de operele celorlalți scriitori, precum Dostoievski, Krîlov și Sologub.

Capitolul trei aduce în prim plan studiul *Metaforei Leului în cultura și literatura rusă*. Acest capitol își fixează atenția asupra imaginii *Leului* în opera lui Gogol, dar și în cultura rusă, în care simbolul *Leului* a fost răspândit în mai multe sfere, precum: decorul tradițional, simbolul puterii sau chiar elementul major al artei naționale. Gogol prezintă acest concept biblic al metaforei *Leului* ca un simbol al domniei lui Isus Hristos sau, cum spune el: Judecătorul suprem. De asemenea, pentru scriitor, aceste două metafore (*Leu și Miel*) au o importanță crucială în mântuirea și trăirea omului pe acest pământ, în care mai întâi de toate se recunoaște nevoia Mielului pentru ispășire și mântuire; iar metafora *Leului* presupune o trăire sub autoritatea acestui Judecător și Domn.

La finalul fiecărui capitol, la rubrica asemănări și diferențe, există un mic studiu comparativ în care se studiază în linii generale și alte opere ale clasicilor ruși din secolul al XIX-lea, în special Dostoievski, Krîlov și Sologub, în ale căror scrieri se regăsesc din plin metaforele biblice *Leu și Miel*. Studiul este făcut cu scopul de a prezenta veriga de legătură între operele lor (inclusiv cele două metafore) și, totodată, unicitatea celor două metafore biblice în scrierile lui Gogol.

Acești trei scriitori au fost incluși din câteva motive: primul motiv a fost preocuparea lor cu studiul Scripturii și includerea învățăturilor biblice în operele lor literare. Al doilea motiv este explicația pe care o dau acești scriitori cu privire la metafora *Leului* și a *Mielului* (mai precis a arhetipului pascal). Al treilea motiv îl reprezintă diversitatea activității lor literare: a

romancierului Dostoievski, a fabulistului Krîlov și a poetului Sologub - Gogol fiind prozator și dramaturg; însă indiferent de aria literară de care se ocupau acești scriitori clasici, metafora *Leu* și *Miel* era prezentă în lucrările lor. Acești patru scriitori sunt cei mai de seamă autori ruși ai epocii de aur, ei reprezintă acel lanț indisolubil al literaturii ruse,¹⁷ între care Gogol este vocea puternică a creștinismului și scriitorul de la care a început să se contureze literatura întregului secol.¹⁸ De asemenea, secolul al XIX-lea a dat naștere unui număr mare de prozatori și poeți ruși talentați, fapt care nu poate fi comparat cu nicio altă perioadă a literaturii ruse (datorită profunzimii sale, datorită introducerii valorilor biblice în literatură și datorită preocupării pentru Scriptură și pentru explicarea ei prin operele literare).

Lucrarea se încheie cu o amplă bibliografie a operelor lui Nicolae Gogol: piese de teatru, proză, romane, scrisori, acestea fiind sursele principale ale cercetării. În cadrul acestei liste sunt de asemenea introduse și sursele secundare, cuprinzând cărți, monografiile și manuale de studiu cu privire la opera lui Gogol în care sunt prezentate cele două metafore biblice, dar și viața spirituală pe care acesta o practica. Un număr destul de mare dintre aceste surse constituie lista articolelor științifice, care au fost publicate în diferite reviste de grad academic și universitar din cadrul Universităților din Federația Rusă. Finalul bibliografiei cuprinde de asemenea articole simple (care nu fac parte din cadrul revistelor sau jurnalelor științifice, însă ajută la înțelegerea teologică a scrierilor lui Gogol), surse de pe internet și interviuri sau scrisori electronice din partea cercetătorilor operei lui Gogol din zilele noastre.

În concluzie, lucrarea de față explorează granițele dintre acele sfere spirituale și seculare ale literaturii și culturii ruse din secolul al XIX-lea, în special opera lui Nicolae Gogol. Studiul metaforelor biblice *Leu* și *Miel* îi motivează pe cititori spre o gândire profundă, spre cercetarea inimii și a schimbării în gândire. Cu alte cuvinte, actualitatea studiului acestor două metafore - *Leu* și *Miel* - în forma care este redată în această lucrare (începând de la conceptul Paștelui, apoi prin studiul metaforei *Mielului* și continuând cu metafora *Leului*), poate duce la o

¹⁷ В. Б. Катаев, „Златая цепь: Чехов и Пушкин”, *Чехов плюс...*, Litres, 2013 (V. B. Kataev, din capitoul „Lanțul de aur: Cehov și Gogol”, din cartea *Cehov plus ...*, Editura Litri, 2013), pp. 5-10.

¹⁸ Алина Бодрова, Татьяна Трофимова, Кирилл Головастиков (Иллюстратор Соня Уткина), „Вся русская литература XIX века в 230 карточках” (От публикации «Слова о полку Игореве» до последнего романа Толстого) (Pentru o privire de ansamblu a tabloului literaturii ruse din secolul XIX, vezi articolul autorilor: Alina Bodrova, Tatyana Trofimova, Kirill Golovastikov (Ilustrator Sonya Utkina), „Toată literatura rusă a secolului al XIX-lea în 230 de imagini” (De la publicarea „Campaniei lui Igor” până la ultimul roman de Tolstoi) publicat pe 7 august 2017 în *Arzamas*), <https://arzamas.academy/mag/448-literature> (accesat la data de 06.01.2021).

înțelegere corectă și clară în ceea ce privește literatura lui Nicolae Gogol, dar și a celor trei scriitori ruși din secolul al XIX-lea (Dostoievski, Krîlov și Sologub).

Prezenta cercetare aduce în atenție imaginea biblică a *Leului* și a *Mielului* din opera lui Gogol, dar și un mic studiu comparat dintre opera lui Gogol și operele celor trei scriitori clasici ruși care conțin metaforele *Leu* și *Miel*. Unicitatea acestei lucrări constă în analizarea unei metafore biblice importante pentru perioada de înflorire a literaturii ruse ce s-a dovedit vitală pentru întreaga cultură rusă.